

К. М. Юрченко,
аспірантка, Київський національний економічний університет м. Київ
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2820-289X>

DOI: 10.32702/2306-6814.2026.1.275

МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМОДІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА КЛІЄНТООРІЄНТОВАНОГО БІЗНЕСУ В СОЦІАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

K. Yurchenko,
Postgraduate student, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv

MECHANISMS OF INTERACTION BETWEEN PUBLIC AUTHORITIES AND CUSTOMER-ORIENTED BUSINESS IN THE SOCIAL ECONOMY

Визначте, що особливе місце відводиться державі у процесах розвитку країни, насамперед у стимулюванні економічного зростання, у захисті національних інтересів у масштабі світового господарства, де в останні десятиліття набирають темпи інтеграційні тенденції. Економічна взаємодія публічної влади та бізнесу може бути такою, що прискорює економічне зростання, чи нейтральною, але може й провокувати застійні чи кризові явища у розвитку країни. Саме тому від державної економічної політики багато в чому залежать, не лише умови функціонування бізнесу, а й вирішення проблем розвитку як економіки загалом, так і кожного бізнесу (підприємництва) окремо. У зв'язку з цим закономірно виникає питання: чи може слабка держава проводити сильну та ефективну економічну політику, формувати сучасну економічну політику держави, визначити основні завдання державної економічної політики нашої держави у сучасних досить складних економічних умовах.

Зазначено, що взаємодія публічної влади та клієнтоорієнтованого бізнесу багатогранна і багатоаспектна, де економічні функції держави, адаптовані до вимог часу, залежать від характеру реальних проблем розвитку національного та світового господарства. Інакше кажучи, коли відзначаємо, що світ початку ХХІ ст. мало схожий світ на початку і навіть у середині ХХ століття, то чималою мірою подібна оцінка відноситься і до будь-якої держави. Взаємодія публічної влади та клієнтоорієнтованого бізнесу розвивається разом із суспільством та економікою, і представники різних теоретичних шкіл чи політичних течій дискутують не про державу взагалі, а про конкретно-історичний зміст та форми її економічної політики. Сучасна держава, яку розглядають з боку її економічних функцій, — "єдина в трьох особах": громада, підприємець, а також гарант ринкової системи та демократичного устрою суспільства — публічна влада. Всі ці іпостасі так чи інакше виражаються в тому, наскільки держава бере участь у створенні та перерозподілі вартості в національній економіці. У нормальних, некризових умовах держава причетна до обох цих процесів, що зумовлюють відтворення та економічне зростання.

Determine that a special place is given to the state in the processes of the country's development, primarily in stimulating economic growth, in protecting national interests in the global economy, where integration trends have been gaining momentum in recent decades. The economic interaction of public authorities and business can be such that it accelerates economic growth, or neutral, but can also provoke stagnant or crisis phenomena in the development of the country. That is why not only the conditions for the functioning of business, but also the solution of development problems of both the economy as a whole and each business (entrepreneur) separately depend on state economic policy in many respects. In this regard, the question naturally arises: can a weak state pursue a strong and effective economic policy, form a modern economic policy of the state, determine the main tasks of the state economic policy of our state in today's rather difficult economic conditions.

It is noted that the interaction of public authorities and customer-oriented business is multifaceted and multi-faceted, where the economic functions of the state, adapted to the requirements of the time, depend on the nature of the real problems of the development of the national and world economy. In other words, when we note that the world of the beginning of the 21st century. is not much like the world at the beginning and even in the middle of the 20th century, then to a large extent a similar assessment applies to any state. The interaction of public authorities and customer-oriented business develops together with society and the economy, and representatives of various theoretical schools or political movements discuss not the state in general, but the specific historical content and forms of its economic policy. The modern state, which is considered from the side of its economic functions, is "one in three persons": the community, the entrepreneur, and the guarantor of the market system and the democratic structure of society — public authorities. All these hypostases are expressed in one way or another in the extent to which the state participates in the creation and redistribution of value in the national economy. In normal, non-crisis conditions, the state is involved in both of these processes, which determine reproduction and economic growth.

Ключові слова: національні інтереси, взаємодія публічної влади та бізнесу, економічне зростання, державна економічна політика

Key words: national interests, interaction between public authorities and business, economic growth, state economic policy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

У ринковій системі ключовими ланками є ринок та конкуренція. Але щоб і ринок, і конкуренція виявили себе повною мірою, вони повинні мати надійний захист держави від монопольних чи інших зазіхань. Отже, державні інститути покликані бути досить сильними та дієвими, щоб впоратися із завданням підтримки в ефективному стані ринкового механізму. В результаті господарський механізм сучасної змішаної економіки постає як єдине ціле, що складається з ринку (конкуренції) і неринкового регулювання, яке, у свою чергу, є корпоративним і державним регулюванням.

Особливе місце відводиться державі у процесах розвитку країни, насамперед у стимулюванні економічного зростання, у захисті національних інтересів у масштабі світового господарства, де в останні десятиліття

набирають темпи інтеграційні тенденції. Економічна взаємодія публічної влади та бізнесу може бути такою, що прискорює економічне зростання, чи нейтральною, але може й провокувати застійні чи кризові явища у розвитку країни. Саме тому від державної економічної політики багато в чому залежать, не лише умови функціонування бізнесу, а й вирішення проблем розвитку як економіки загалом, так і кожного бізнесу (підприємництва) окремо. У зв'язку з цим закономірно виникає питання: чи може слабка держава проводити сильну та ефективну економічну політику, формувати сучасну економічну політику держави, визначити основні завдання державної економічної політики нашої держави у сучасних досить складних економічних умовах [1, с. 279].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

До питань взаємодії влади і громадськості у своїх працях зверталися Т. Андрійчук, О. Бажинова, М. Бой-

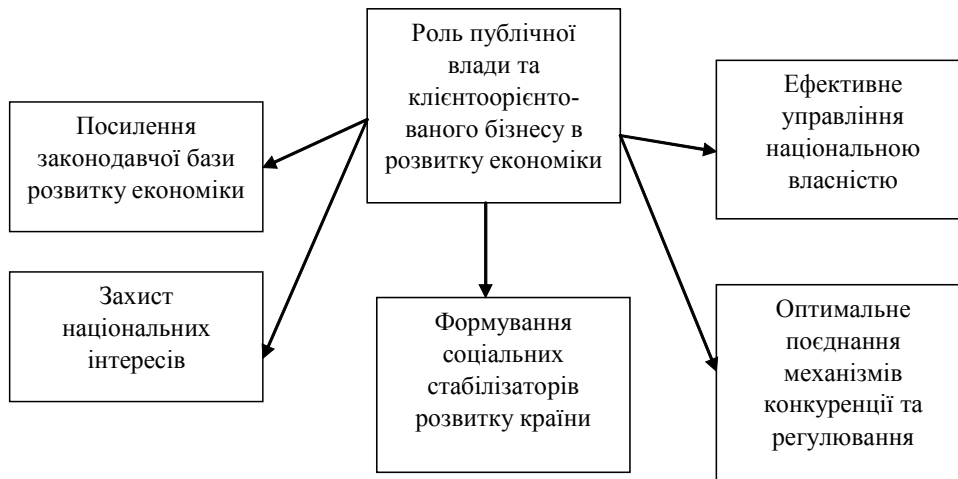

Рис. 1. Сучасні підходи до підвищення ролі публічної влади та клієнтоорієнтованого бізнесу в розвитку країни

Джерело: розроблено автором.

чук, К. Глубоченко, Н. Дніпренко, Л. Загайнова, І. Колосовська, А. Кучабський, В. Латишева, В. Папуша, І. Підлуська, Є. Романенко, С. Тимофєєв, О. Турій, А. Халецький, В. Юрченко та інші. Однак проблеми дієвості механізмів взаємодії публічної влади та клієнтоорієнтованого бізнесу в соціальній економіці.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ(ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є дослідження ключових факторів впливу на розвиток механізмів публічної влади та клієнтоорієнтованого бізнесу в соціальній економіці.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Взаємодія публічної влади та клієнтоорієнтованого бізнесу багатогранна і багатоаспектна, де економічні функції держави, адаптовані до вимог часу, залежать від характеру реальних проблем розвитку національного та світового господарства. Інакше кажучи, коли відзначаємо, що світ початку ХХІ ст. мало схожий світ на початку і навіть у середині ХХ століття, то чималою мірою подібна оцінка відноситься і до будь-якої держави. Взаємодія публічної влади та клієнтоорієнтованого бізнесу розвивається разом із суспільством та економікою, і представники різних теоретичних шкіл чи політичних течій дискутують не про державу взагалі, а про конкретно-історичний зміст та форми її економічної політики.

Сучасна держава, яку розглядають з боку її економічних функцій, — "єдина в трьох особах": громада, підприємець, а також гарант ринкової системи та демократичного устрою суспільства — публічна влада. Всі ці іпостасі так чи інакше виражаються в тому, наскільки держава бере участь у створенні та перерозподілі вартості в національній економіці [2, с. 3]. У нормальних, некризових умовах держава причетна до обох цих процесів, що зумовлюють відтворення та економічне зростання.

Отже, стійкість ринкової системи вирішальним чином залежить від комплексу дій держави, вкладе-

них у ефективний розвиток країни. В останні ж десятиліття при її оцінці на перший план стали виходити соціальні індикатори: рівні зайнятості та безробіття, динаміка реальної заробітної плати, рівень життя населення тощо. Соціальний клімат став визначальним для економічної атмосфери. Однак вирішити ці завдання самотужки, без допомоги бізнесу держава не може.

Запропоновано підвищувати роль держави означає (рис. 1):

- охорона прав людини, суб'єктів господарювання і суспільних організацій;
- виконання ролі арбітра в численних суперечках і конфліктах;
- визначення законодавчих "правил гри" в економіці і суспільно-політичному житті й контроль за виконанням цих правил;
- виконання за дорученням суспільства низки функцій, які нераціонально або небезпечно доручати приватним особам чи яким-небудь інститутам;
- боротьба зі злочинністю і тероризмом;
- охорона від замахів ззовні, регулювання зовнішніх відносин, захист інтересів своїх громадян і фірм за кордоном [3, с. 47].

Не можна не відзначити, що у всесвітньо відомому підручнику першого американського Нобелівського лауреата з економіки професора П. Самуельсона чітко акцентується економічна роль держави у сучасній економіці. І в інших сучасних працях не менш відомих американських учених роль держави аналізується зовсім не з позицій протиставлення ринку, а в аспекті пошуку ефективної взаємодії обох для вирішення проблем сучасного і майбутнього економічного розвитку [4].

Втіленням на практиці цього плюралізму є також те, що для ліберальної демократії характерна система поділу влади на три самостійні гілки — законодавчу, виконавчу та судову. У взаємній боротьбі та органічній взаємодії вони забезпечують таку систему стримувань та противаг, яка не дозволяє жодній з них відсунути або придушити інші гілки та займати панівне становище.

Це не може не позначитися на взаємодії публічної влади та клієнтоорієнтованого бізнесу. Важливе значення має той факт, що в ліберальній демократії створено таку систему прийняття рішень, яка протиставляє одна одній різні інститути влади, а нерідко й окремих їхніх представників. Але за всіх можливих застережень держава в ідеалі покликана забезпечувати інтереси всього суспільства, всіх без винятку її громадян. Тому й кажуть, що держава виражає загальну волю народу чи нації. Цілком природно, що вона розробляє та здійснює такий політичний курс, який не завжди і не в усьому може співпадати з інтересами окремих бізнесменів, корпорацій та навіть цілих галузей економіки. Світогляд бізнесменів відрізняється від поглядів урядовців. Перші орієнтуються на можливості ринку, а другі, навпаки, втручаються в ринкові відносини, намагаючись пристосувати їх до соціально-політичних вимог [5, с. 79]. Держава може обмежити доступ до ринку, нав'язати неринкові стандарти безпеки та якості та порушити структуру ринку, щоб перерозподілити ресурси на користь тих, хто не може їх отримати.

Більше того, публічна влада здатна радикально впливати на успіх чи провал того чи іншого бізнесу чи цілих галузей економіки. Тому деякі дії публічної влади сприймаються бізнесом загалом чи окремими його частинами із несхваленням і навіть ворожістю [6]. Це породжує непорозуміння та взаємну недовіру.

Проте весь досвід ХХ ст. переконливо свідчить про зростаючу взаємозалежність публічної влади та бізнесу. Понад те, протягом ХХ століття з обох боків зростало усвідомлення того, що з усіх існуючих між ними відмінностей вони мають і чимало спільних інтересів. Відносини цих з першого погляду супротивників характеризувалися духом не лише суперництва, а й співробітництва.

Кожна зі сфер здійснення життєдіяльності клієнтоорієнтованого бізнесу має досить складну структуру. Кожен із елементів має свої специфічні інтереси, які завжди збігаються з інтересами інших суб'єктів соціальної та економічної діяльності. Найчастіше ці інтереси у тій чи іншій формі та ступені суперечать один одному і, більше того, вступають у конфлікти та протиріччя один з одним [7, с. 239]. Відповідно, нерідко інтереси одних суб'єктів можуть реалізовуватися за рахунок інтересів інших суб'єктів.

Інакше кажучи, принципи вільної конкуренції та вільного ринку, взяті в чистому вигляді, по суті, припускають своєрідну гру з нульовою сумою, згідно з якою виграш однієї сторони виявляється програшем для іншої сторони, і навпаки. Без відповідного коригування, яке здійснюється, перш за все, державою, такий стан речей може стати фактором соціальних конфліктів та нестабільності в суспільстві, що, природно, не може не позначитися і на стані як окремих підприємств, корпорацій, фірм, галузей, так і економіки країни в цілому.

Жодна публічна влада, незалежно від її ідейно-політичної орієнтації, не може залишатися байдужою до стану розвитку країни, до того, як функціонує бізнес,

хоча б через те, що економічні потрясіння можуть просто знищити її. Можна навіть без перебільшення сказати, що урядові програми мають вирішальне значення для розвитку та бізнесу.

Публічна влада покликана забезпечити правову базу та соціальний клімат, що сприяє ефективному функціонуванню ринкової економіки, захист конкуренції; перерозподіл доходів, коригування розподілу ресурсів з метою зміни структури національного продукту, стабілізацію економіки, контроль за рівнем зайнятості та інфляції, стимулювання економічного зростання.

Кількісно визначити роль публічної влади в управлінні країною дуже важко, навіть неможливо. Вона настільки широка і різноманітна, що її не можна виразити в будь-яких кількісних чи статистичних одиницях виміру. Щоправда, з певною часткою достовірності можна встановити обсяг національного продукту, який виробляється під егідою уряду, загальний обсяг продукції, що купується державою, питому вагу та абсолютні розміри державних інвестицій [8, с. 14]. Але навіряд чи можна скільки-небудь точно визначити та виміряти коефіцієнт корисної дії заходів держави щодо захисту довкілля, охорони здоров'я та праці робітників, захисту інтересів споживачів, забезпечення рівного доступу до вакантних робочих місць та контролю за практикою ціноутворення у певних галузях економіки тощо.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Тісні зв'язки взаємодії публічної влади та клієнтоорієнтованого бізнесу випливають із самої сутності ліберально-демократичної системи правління та правової держави, заснованих на засадах політичної рівності та визнання, поряд із політичними правами, соціальних прав громадян на гідні умови та стандарти життя людини. Політики обираються та переобираються на виборах. Їхній особистий успіх на політичній ниві залежить від стану економіки, оскільки найпершою турботою виборців є зайнятість і, отже, здорова економіка.

Коли йдеться про взаємодію публічної влади та клієнтоорієнтованого бізнесу, необхідно розуміти, в ім'я чого здійснюється ця взаємодія. Було б глибоко неправильно вбачати тут лише егоїстичні мотиви — що бізнес хоче отримати від держави привілеїв, а держава, навпаки, хоче нібито "приручити" бізнес. Питання стоїть принципово по-іншому: лише влада і бізнес, які на всіх рівнях об'єднали свої ресурси та амбіції, здатні вивести Україну на шлях сталого розвитку, вирішити завдання соціально-економічної модернізації суспільства.

Тим не менш, бізнес не може діяти без певних нормативів та правил, які організовують ринок та допомагають контролювати його. В даний час здатність і готовність підприємців оперативно реагувати на закони і постанови, які приймає державна влада, значно більше впливають на прибутковість бізнесу, ніж це було два-три десятиліття тому. Перед бізнесменами постають нові проблеми, пов'язані з простеженням

процесу проходження та прийняття законів та постанов у галузі економічного та соціального регулювання.

Література:

1. Оваденко В. Теоретичні засади формування корпоративної соціальної відповідальності в агробізнесі. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2024. Том 9. № 3. С. 275—281.
2. Андріяш В., Верба С. Теоретичні підходи до сутності "корпоративна соціальна відповідальність". Наукові праці МАУП. Політичні науки та публічне управління. 2023. Вип. 2 (68). С. 1—5.
3. Ігнатенко М.М., Мармоль Л.О., Романюк І.А. Розвиток конкурентних стратегій підприємств в умовах глобалізації ринків. Економічний вісник університету. 2023. Вип. 57. С. 45—51.
4. Длугопольський О.В., Коровицька О.А. Емпіричні критерії оцінки політики соціальної відповідальності корпорацій. Економіка та управління національним господарством. 2020. № 1 (24). URL: http://www.easterneuropeebm.in.ua/journal/24_2020/10.pdf. (дата звернення: 05.12.2025).
5. Ахновська І.О., Левченко О.В. Розвиток краудфандингу для фінансування малого бізнесу в умовах інформаційної економіки. Підприємництво та інновації. 2021. № 16. С. 76—82.
6. Шелест О., Обидьєннова Т. Удосконалення методів підвищення соціальної відповідальності організації в умовах воєнного стану. Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка. 2023. № 17 (34). URL: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-17\(34\)-15](https://doi.org/10.33296/2707-0654-17(34)-15) (дата звернення: 05.12.2025).
7. Лихолат С. М. Аналіз реалізації принципів корпоративної соціальної відповідальності в практичній діяльності підприємств. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. 2022. № 34. С. 238—245.
8. Селіверстова Л. С., Лосовська Н. В. Підходи до формування організаційно-економічного механізму управління соціальною відповідальністю бізнесу. Економіка та держава. 2019. № 7. С. 13—16.

References:

1. Ovadenko, V. (2024), "Theoretical principles of formation of corporate social responsibility in agribusiness", *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*, vol. 9, no. 3, pp. 275—281.
2. Andriiash, V. and Verba, S. (2023), "Theoretical approaches to the essence of corporate social responsibility", *Naukovi pratsi MAUP. Politychni nauky ta publichne upravlinnia*, vol. 2 (68), pp. 1—5.
3. Ihnatenko, M.M., Marmul, L.O. and Romaniuk, I.A. (2023), "Development of competitive strategies of enterprises under conditions of market globalization", *Ekonomichniy visnyk universytetu*, vol. 57, pp. 45—51.
4. Dluhopolskyi, O.V. and Korovytska, O.A. (2020), "Empirical criteria for assessing corporate social responsibility policy", *Ekonomika ta upravlin nianatsionalnym hospodarstvom*, vol. 1 (24), available at: http://www.easterneuropeebm.in.ua/journal/24_2020/10.pdf (Accessed 5 December 2025).

5. Akhnovska, I.O. and Levchenko, O.V. (2021), "Development of crowdfunding for financing smallbusiness in the information economy", *Pidpryemnytstvo ta innovatsii*, vol. 16, pp. 76—82.

6. Shelest, O. and Obydiennova, T. (2023), "Improvement of methods for increasing social responsibility of organizations under martial law", *Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka. Serii Ekonomika*, vol. 17 (34). [https://doi.org/10.33296/2707-0654-17\(34\)-15](https://doi.org/10.33296/2707-0654-17(34)-15).

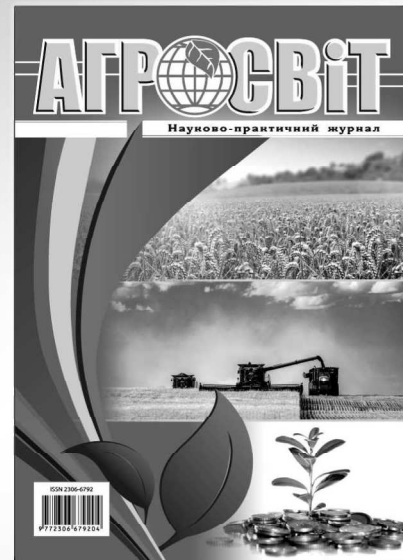
7. Lykholat, S.M. (2022), "Analysis of implementation of corporate social responsibility principles in practical activity of enterprises", *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava*, vol. 34, pp. 238—245.

8. Seliverstova, L.S. and Losovska, N.V. (2019), "Approaches to the formation of the organizational and economic mechanism of business social responsibility management", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 7, pp. 13—16.
Стаття надійшла до редакції 30.12.2025 р.

АГРОСВІТ

<https://nauka.com.ua>

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292